

DECIZIA CURȚII

14 NOIEMBRIE 1978*

Decizie adoptată în temeiul articolului 103, al treilea paragraf din Tratatul CEEA,

„Proiect de convenție al Agenției Internaționale pentru Energia Atomică” privind
protecția fizică a materialelor, instalațiilor și a transporturilor nucleare”

Decizia 1/78

Curtea de Justiție a fost sesizată, la 7 iunie 1978, printr-o cerere introdusă de către Guvernul Regatului Belgiei, în temeiul articolului 103 din Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (Euratom).

Prin cererea sa, guvernul belgian solicită Curții o decizie privind problema dacă, în lipsa participării concomitente a Comunității, Regatul Belgiei poate adera la Convenția privind protecția fizică a materialelor, instalațiilor și a transporturilor nucleare, în curs de elaborare în cadrul Agenției Internaționale pentru Energia Atomică (AIEA).

I — Antecedente

Între 31 octombrie și 11 noiembrie 1977 s-a desfășurat la Viena, la inițiativa AIEA, o reuniune preliminară în vederea discutării unui proiect de convenție privind protecția fizică a materialelor, instalațiilor și a transporturilor nucleare folosite în scopuri pașnice.

Ținând seama de acordul de cooperare încheiat la 1 decembrie 1975 între Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și Agenția Internațională pentru Energia Atomică (JO L 329, p. 28) și în special de articolul II alineatul 2 din acesta, la reuniunea de la Viena Comisia Comunităților Europene a fost reprezentată de observatori.

* Limba de procedură: franceza.

Având în vedere pericolele grave pe care le implică riscurile de furt și de utilizare improprie a materialelor nucleare (plutoniu, uraniu 233, uraniu îmbogățit în uraniu 233 sau 235, orice produs care conține unul sau mai mulți din acești izotopi) și de necesitatea de a adopta măsuri eficace pentru a asigura pe plan internațional protecția lor fizică, proiectul de convenție prezentat în cadrul reuniunii prevede un ansamblu de măsuri în sarcina statelor parte la convenție. În mod special, statele trebuie să se angajeze să:

a) adopte măsurile necesare, în conformitate cu legislația națională, pentru a preveni pierderea, furtul, utilizarea improprie sau deteriorarea materialelor nucleare care se găsesc pe teritoriul lor, aflate sub jurisdicția sau controlul lor indiferent de localizare [articolul 3 alineatul (1)];

b) să nu importe sau exporte materiale nucleare sau să nu autorizeze importul sau exportul unor astfel de materiale decât dacă, pe întreg parcursul transferului internațional, acestea sunt supuse precauțiilor descrise în detaliu de convenție [articolul 4 alineatul (1)];

c) să desemneze și să indice unul altuia organismele și serviciile naționale însărcinate cu organizarea și asigurarea protecției fizice a materialelor, instalațiilor și transporturilor nucleare, precum și a coordonării eventualelor operațiuni de recuperare și intervenție; aceste organisme sau servicii cooperează în domeniile legate de transferul internațional de materiale nucleare și în toate celelalte domenii de interes comun (articolul 5);

d) să adopte, în cadrul legislației naționale, măsurile necesare pentru a sancționa, în temeiul legislației lor penale, anumite infracțiuni precum furtul, utilizarea improprie, deteriorarea sau distrugerea cu intenție a materialelor nucleare, faptul de a cauza intenționat un prejudiciu material unei instalații sau unui transport nuclear, de a cauza distrugerea sau a pune stăpânire pe acestea (articolul 6);

e) să prevadă un ansamblu de dispoziții referitoare la urmărirea autorilor acestor infracțiuni internaționale și la extrădarea lor (articolele 7 - 11);

f) să supună arbitrajului litigiile privind interpretarea sau aplicarea convenției care nu sunt soluționate prin negociere; în absența unui acord privind organizarea arbitrajului, litigiul poate fi prezentat Curții Internaționale de Justiție (articolul 13).

Conform Comisiei, analiza proiectului de convenție a indicat faptul că dacă unele din cauzele prevăzute țin de competența statelor membre, altele privesc domenii în care Comunitatea are responsabilități directe. Aceste clauze sunt prevăzute, conform Comisiei, în special la articolul 4 din proiect.

Într-o comunicare adresată Consiliului, la 20 octombrie 1977, Comisia a expus problemele pe care această dispoziție le ridică, în opinia sa, pentru Comunitate. A atras, în special, atenția Consiliului referitor la faptul că restricțiile impuse importurilor și exporturilor de materiale nucleare nu ar putea fi asumate numai de statele membre fără a reprezenta un obstacol în calea dispozițiilor esențiale ale Tratatului CEEA. Aceste restricții ar implica participarea la convenție a Comunității ca atare împreună cu statele

membre. În consecință, Comisia a invitat statele membre să se angajeze, pe parcursul reuniunii preliminare de la Viena, să asigure o astfel de participare.

La 3 noiembrie 1977, comunicarea Comisiei a făcut obiectul unui schimb de opinii cu grupul de lucru pentru chestiuni atomice al Consiliului. Acesta a solicitat Serviciului Juridic al Consiliului un aviz privind necesitatea participării Comunității la proiectul de convenție.

Ca răspuns la această solicitare, într-o notă din 10 februarie 1978, Serviciul Juridic al Consiliului a constatat că statele membre dispun de competențe suficiente pentru a asigura ele însele și singure punerea în aplicare a mării majorități a obligațiilor cuprinse în proiectul de acord. Numai articolul 4 pune problema participării Comunității. În această privință, o analiză a dispozițiilor pertinente ale Tratatului CEEA conduce la concluzia că această participare este posibilă, dar nu este nici suficientă pentru a garanta singură executarea completă a angajamentului prevăzut, nici în vreun caz necesară.

Prin scrisoarea din 23 martie 1978 a reprezentanței permanente pe lângă Comunitățile Europene, Guvernul Regatului Belgiei a comunicat Comisiei proiectul de convenție, solicitând punctul său de vedere în temeiul articolului 103 din Tratatul CEEA.

În vederea unei noi reuniuni la Viena, între 10 și 21 aprilie 1978, Comisia a adresat Consiliului la 7 aprilie 1978 o a doua comunicare referitoare la Convenția internațională privind protecția fizică a materialelor nucleare în care a dezvoltat în principal următoarele considerente:

a) din punct de vedere juridic, statele membre nu sunt în măsură să subscrie la angajamentele prevăzute la articolul 4 din convenție. Într-adevăr, la momentul transferurilor de materiale nucleare în interiorul Comunității și al importurilor acestor materiale provenite din țări terțe, aceste angajamente ar putea împiedica aplicarea principiilor fundamentale ale tratatului Euratom.

b) În schimb, Comunitatea deține competența necesară pentru a subscrie la aceste angajamente și dispune de mijloace juridice pentru a le pune în aplicare.

c) Participarea Comunității la convenție este deci nu numai posibilă, ci și necesară.

Într-un proiect de decizie al Consiliului care conține directive de negociere, atașat comunicării, Comisia a propus Consiliului să decidă că:

a) Comisia va angaja negocierile necesare în scopul asigurării participării la convenție a Comunității.

b) Comunitatea va participa la această convenție în măsura necesară pentru a-și asuma, permițând în același timp aplicarea măsurilor de protecție fizică prevăzute de convenție, responsabilitățile rezultate prin tratat în ceea ce privește aprovizionarea utilizatorilor

comunitari cu combustibili nucleari și pentru a apăra respectarea dispozițiilor Tratatului Euratom.

c) Angajamentele care rezultă vor putea fi incluse într-un acord reglementat de dispozițiile articolului 102 din Tratatul Euratom, la care Comunitatea și statele membre vor fi părți, fiecare în măsura competențelor sale.

Pe parcursul întâlnirii desfășurate la Viena în aprilie 1978, delegația belgiană a introdus un amendament la proiectul de convenție care are ca scop înlocuirea în text a expresiei „state parte la convenție” cu „părți la convenție”.

La 28 aprilie 1978, în conformitate cu articolul 103 alineatul (2) din Tratatul CEEA, Comisia a informat guvernul belgian cu privire la observațiile sale, ca răspuns la scrisoarea acestuia din 23 martie 1978.

În acest document, Comisia a reluat considerentele prezentate în comunicarea sa către Consiliu din 7 aprilie 1978 și, în concluzie, a considerat că un stat membru nu ar putea subscrie la clauzele prevăzute la articolul 4 alineatul (1) din proiectul de convenție fără a împiedica aplicarea Tratatului Euratom. Având în vedere că, în ceea ce privește o parte din dispozițiile sale, proiectul convenției ține de competența Comunității, singura soluție satisfăcătoare ar fi ca statele membre să participe la convenție împreună cu Comunitatea în conformitate cu prevederile articolului 102 din Tratatul CEEA.

II – Procedura

La 7 iunie 1978, Guvernul Regatului Belgiei a sesizat Curtea în temeiul articolului 103 alineatul (3) din Tratatul CEEA.

În interesul certitudinii juridice, acestuia i s-a părut oportun să clarifice de manieră indiscutabilă interpretările divergente date de Serviciul Juridic al Consiliului și de Comisie. În consecință, a solicitat Curții de Justiție să se pronunțe cu privire la următoarele chestiuni de drept:

1) Semnarea de către Belgia, singură sau împreună cu unii dintre partenerii din cadrul Comunității, a Convenției privind protecția fizică a materialelor, instalațiilor și transporturilor nucleare poate împiedica aplicarea Tratatului Euratom?

2) În temeiul dispozițiilor articolului 4, Comunitatea poate sau trebuie să semneze convenția?

3) În caz de răspuns afirmativ, semnarea acestei convenții de către Comunitate trebuie limitată la articolul 4?

4) În cazul în care este necesară semnarea convenției de către Comunitate, această necesitate se bazează pe Capitolul VI din Tratatul Euratom și/sau pe principiul liberei circulații a materialelor nucleare?

În acest ultim caz, acest principiu al liberei circulații a materialelor nucleare decurge din Tratatul Euratom și/sau din Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene?

5) Care ar fi consecințele practice ale semnării convenției în cauză de către Comunitate în ceea ce privește:

a) punerea în aplicare a măsurilor de protecție fizică;

b) verificarea aplicării de către statele membre a nivelurilor de protecție fizică stabilite?

Comisia și-a prezentat observațiile la 19 iunie 1978 în temeiul articolului 105 alineatul (2) al doilea paragraf din Regulamentul de Procedură al Curții.

Cu ocazia audierii în camera de consiliu, la sediul Curții, la 12 iulie 1978, au fost ascultate observațiile orale ale Guvernului Regatului Belgiei, reprezentat de domnul R. Hoebaer, director al Serviciului Juridic din Ministerul Afacerilor Externe și ale Comisiei Comunităților Europene, reprezentată de domnul J. P. Delahousse, consilier principal în cadrul Serviciului Juridic și răspunsurile acestora la întrebările adresate de Curte.

Serviciul Juridic al Consiliului, reprezentat de domnul R. Fornasier, directorul acestui serviciu, a prezentat, la solicitarea Curții, observații orale și a răspuns la întrebări pe parcursul acestei audieri.

Înainte de această audiere, la solicitarea Curții, guvernul belgian și Consiliul au depus câte un document în temeiul alineatelor (1) și (2) ale articolului 22 din Statutul Curții de Justiție a CEEA. La 5 octombrie 1978, avocatul general, domnul F. Capotorti, a fost audiat de către Curte în camera de consiliu în conformitate cu articolul 105 alineatul (4) primul paragraf din Regulamentul de procedură.

III – Analiza argumentelor prezentate Curții

Guvernul Regatului Belgiei constată că, în temeiul Tratatului CEEA, Comunității îi sunt atribuite competențe extinse; aceste competențe se referă în special la libertatea de circulație în interiorul Comunității (articolul 93), aspectele privind aprovizionarea (în special articolele 52, 53 și 64), acordurile internaționale (articolul 101), regimul proprietății materialului nuclear (articolul 86 și următoarele) și garanțiile nucleare (Capitolul VII, în special articolul 77). În convenția aflată în prezent în proces de negociere, problema eventualei participări a Comunității ar fi pusă în principal de articolul 4 care se referă la măsuri de securitate pe parcursul transferurilor internaționale. Belgia se teme că, dacă ar semna această convenție fără implicarea într-un astfel de angajament a Comunității ca atare, ea se va afla în imposibilitatea juridică de a o aplica. Pentru acest motiv, deși negocierile nu au atins încă un stadiu foarte avansat, consideră util ca problema interpretării juridice să fie clarificată în acest stadiu.

Comisia Comunităților Europene reamintește principalele dispoziții ale Tratatului CEEA în cauză, în special cele privind piața nucleară comună [articolul 2 litera (g) și Capitolul

IX, în special articolul 93], proprietatea asupra materialelor fisile speciale [articolul 2 litera (f) și articolele 86 - 91], regimul de aprovizionare [articolul 2 litera (d) și articolele 52 - 76], garanțiile nucleare [articolul 2 litera (e) și articolele 77 - 85] și competența internațională a Comunității [articolul 2 litera (h) și articolele 101 - 106].

Cu privire la proiectul de convenție, observațiile prezentate de Comisie sunt în esență următoarele:

A – Cu privire la articolul 4 din proiectul de convenție

Articolul 4 alineatul (1) impune adevărate restricții asupra transferurilor internaționale de materiale nucleare care depășesc simple măsuri preventive de protecție fizică puse în aplicare în interiorul unui anumit stat; în plus, este singura dispoziție care prevede [(la alineatele (2) – (4)] obligații specifice care implică măsuri concrete destinate a stabili condiții pentru transferurile internaționale de materiale nucleare. Angajamentul unui stat membru de a pune în aplicare aceste restricții asupra importurilor și exporturilor ar putea împiedica aplicarea principiilor fundamentale ale Tratatului CEEA în ceea ce privește atât transferurile în interiorul Comunității, cât și importurile provenite din exterior.

a) Cu privire la comerțul intracomunitar, angajamentul prevăzut la articolul 4 din proiectul de convenție ar putea obliga statele membre să adopte măsuri care ridică obstacole în calea principiilor esențiale ale tratatului.

- Articolul 2 litera (g) din Tratatul CEEA prevede crearea unei *piețe comune* a materialelor și echipamentelor specializate; Capitolul IX și în special articolul 93, impune eliminarea tuturor drepturilor vamale sau a taxelor cu efect echivalent și a tuturor restricțiilor cantitative în comerțul dintre statele membre. Articolul 4 din proiectul de convenție ar putea implica intervenții ale statelor membre în comerțul intracomunitar care ar împiedica transferul anumitor materiale dintr-un stat membru în altul. În această privință, scopurile finale ale articolului 4 sunt puțin relevante; esențiale ar fi restricțiile asupra transferurilor de materialele nucleare, consecință imediată și directă a eventualei aplicări a acestei dispoziții.

Chiar și participarea tuturor statelor membre în cadrul convenției nu le-ar permite acestora să contracteze obligațiile care rezultă din articolul 4: chiar și în acest caz, acestea ar trebui să se angajeze să supună comerțul intracomunitar condițiilor prevăzute în convenție, să verifice respectarea acestora cu ocazia unui anumit transfer prin intermediul unui sistem de licențe și autorizații și chiar să interzică, după caz, anumite transferuri. Acest angajament ar fi incompatibil cu principiul libertății de circulație: chiar și în cazul în care în practică ar implica doar un sistem de autorizații acordate în mod automat conform principiului „licențelor deschise”, un astfel de sistem ar constitui, în sine, un impediment pentru aplicarea deplină a principiului libertății de circulație.

- Articolul 2 litera (d) din Tratatul CEEA încredințează Comunității misiunea asigurării unei *aprovizionări* regulate și echitabile a tuturor utilizatorilor comunitari; articolul 52 consacră principiul accesului egal la resurse. Sistemul conceput pentru atingerea acestor

obiective este stabilit în Capitolul VI și se axează pe crearea unui monopol, încredințat Agenției de aprovizionare, veritabil serviciu public european; pentru executarea sarcinilor sale, Agenției i s-a acordat un drept de opțiune (articolele 52 și 57) asupra materialelor nucleare produse în Comunitate și dreptul exclusiv de a încheia contracte privind furnizarea acestor materiale (articolele 52 și 64).

Măsurile de stat care ar putea rezulta din aplicarea articolului 4 din proiectul convenției nu ar fi în mod clar compatibile cu acest regim de aprovizionare. Acestea ar împiedica activitățile Agenției cu rezultatul că utilizatorii comunitari s-ar putea afla în imposibilitatea de a se aproviziona de la producătorii situați în alt stat membru și că anumiți producători nu ar mai avea debușuri la utilizatorii relevanți dintr-un alt stat membru. În aceste condiții, Comunitatea nu ar mai fi în măsură să-și asume responsabilitățile conferite prin tratat.

Funcționarea corespunzătoare și independentă a unităților *Centrului Comun de Cercetare Nucleară*, înființat în temeiul articolului 8 din tratat, ar fi afectată de punerea în aplicare a articolului 4 din proiectul de convenție: în ceea ce privește aprovizionarea lor cu materiale fisile speciale, aceste unități s-ar afla într-o situație în esență aleatorie, ținând de aprecierea în mare parte discreționară a unuia sau altuia din statele membre, ceea ce ar putea pune în pericol buna execuție a programelor de cercetare stabilite în temeiul articolului 7 din tratat.

Aceeași ar fi situația pentru *întreprinderile comune*, prevăzute la Capitolul V din tratat, al cărui articol 63 prevede că materialele nucleare pe care le produc acestea sunt atribuite în conformitate cu normele lor prevăzute în statute sau acorduri. În pofida acestor reguli, aprovizionarea și debușurile acestor întreprinderi ar fi supuse aceluiași incertitudini ca și în cazul Centrului Comun de Cercetare Nucleară.

b) Articolul 4 din proiectul de convenție nu ar putea fi semnat de statele membre nici în ceea ce privește importurile din afara Comunității: acesta ar implica angajamentul de a pune în aplicare restricții asupra importurilor care ar împiedica misiunea Agenției și aprovizionarea Centrului Comun de Cercetare Nucleară și a întreprinderilor comune; ar fi afectate în special atribuțiile Agenției cu privire la aprovizionarea utilizatorilor comunitari, în sensul articolelor 52 și 64 din tratat și la dreptul său de a decide referitor la originea geografică a materialelor, în temeiul articolului 65 alineatul (2). Aceste probleme ar rămâne complet nerezolvate chiar dacă ar participa la convenție toate statele membre.

c) *Articolul 195* din Tratatul CEEA nu ar putea justifica angajamentele statelor membre în temeiul articolului 4 din proiectul de convenție.

Fiind o dispoziție derogatorie, articolul 195 ar trebui interpretat în mod strict. Această soluție ar fi necesară în special în domeniul energiei nucleare unde sunt întotdeauna implicate, într-un fel sau altul, ordinea publică și protecția sănătății.

Prin urmare, articolul 195 nu ar putea fi interpretat ca acordând fiecărui stat membru puterea de a limita unilateral și într-un mod în mare măsură discreționar sfera competențelor comunitare esențiale care ar deriva din cerințe mai importante de ordine publică definite, la nivel comunitar, în tratat și în legislația de punere în aplicare.

În măsura în care nu sunt incompatibile cu dispozițiile obligatorii ale tratatului, Comunitatea ar fi în mod evident obligată să respecte reglementări interne care, pentru motive de ordine publică sau sănătate publică, ar impune în interiorul unui stat membru anumite condiții, în special în ceea ce privește protecția fizică, utilizarea sau transportul materialelor nucleare.

Cu toate acestea, articolul 195 nu ar putea sta la baza competenței unui stat membru de a subscrie la angajamente internaționale în acest domeniu.

În orice caz, un stat membru nu are dreptul să limiteze accesul la materiale nucleare pe motivul unor situații exterioare (în acest caz, nerespectarea de către alte state a măsurilor de protecție fizică adoptate de statul membru respectiv): „reglementările naționale” menționate la articolul 195 vizează doar situații interne ale statului membru în cauză.

d) Conștientă de importanța obiectivelor urmărite de convenție și convinsă de necesitatea îndeplinirii acestora și în cadrul Comunității, Comisia nu ar avea în mod clar intenția de a împiedica statele membre să devină parte la aceasta în ceea ce privește aspectele care le interesează. Cu toate acestea, doar participarea Comunității acționând împreună cu statele membre în exercitarea competențelor, exclusive sau comune, care rezultă din tratat ar fi de natură să asigure concilierea indispensabilă dintre obiectivele proiectului de convenție și normele Tratatului CEEA.

Bineînțeles, Comunitatea ar fi parte la convenție doar în limita competențelor sale și în măsura în care o privește. Angajamentele privind măsurile de punere în aplicare, dispozițiile de drept penal, extrădările, asistența reciprocă etc. intră în sfera competențelor statelor membre.

În temeiul articolului 101 din tratat, Comunității i se acordă în mod explicit o competență externă foarte extinsă în special în domeniile aprovizionării și controlului. Ar dispune astfel, în special în temeiul articolelor 52 ultimul paragraf, 53 și 61 din tratat, de competențele necesare pentru a se angaja, pe plan internațional, că nu vor mai fi efectuate transferuri de materiale fisile speciale contrare convenției.

e) Pretinsele restricții ale libertății de circulație pe care le-ar implica acest angajament s-ar traduce în realitate, în sistemul de aprovizionare integrat instaurat de tratat, în limitări ale activităților Agenției de aprovizionare care ar putea să refuze o anumită livrare, în conformitate cu articolul 52 ultimul paragraf și cu articolul 61.

Nu ar fi adevărat că, în exercitarea dreptului său exclusiv de a încheia contracte de furnizare, competențele Agenției nu privesc decât aspectele economice și comerciale, aspectele așa numite „politice” fiind rezervate aprecierii statelor membre: articolul 52 din

tratat subordonează acțiunea Agenției respectării exigențelor furnizorilor externi; aceștia impun, pentru motive care țin în special de caracterul strategic al materialelor în cauză, condiții de politică, care privesc în special securitatea materialelor și protecția fizică. Fără a fi în măsură să asigure respectarea acestor exigențe prin intermediul acțiunii Agenției, Comunitatea nu ar fi așadar în măsură să îndeplinească nici misiunea, care îi este încredințată prin articolul 2 litera (d) din tratat, de a asigura aprovizionarea regulată și echitabilă a tuturor utilizatorilor comunitari.

În plus, Capitolul VI nu poate fi luat în considerare separat: ar face parte din *tripticul indivizibil* ale cărui alte două componente sunt constituite de Capitolele VII (*garanții nucleare*) și VIII (*regim de proprietate*). Acest întreg coerent demonstrează sfera de aplicare și corelația competențelor și obligațiilor Comunității în acest domeniu.

f) Dispozițiile Capitolului VII, în special articolul 77 literele a) și b) ar fi de natură să contribuie și la asigurarea respectării angajamentelor asumate de Comunitate în temeiul convenției. Dreptul de proprietate conferit Comunității, în temeiul articolului 2 litera (f), de Capitolul VIII privind materialele fisile speciale este o dovadă suplimentară a responsabilităților Comunității în domeniu.

g) Competența Comunității de a subscrie obligațiilor articolului 4 din proiectul de convenție ar fi așadar incontestabilă în ceea ce privește importurile din afara Comunității și transferurile intracomunitare. De asemenea, Comunitatea s-ar putea angaja să nu permită exporturile în afara Comunității care ar fi interzise de convenție: articolul 59 din tratat condiționează exporturile Comunității de autorizarea din partea Comisiei care trebuie să se asigure că operațiunea în cauză nu aduce atingere intereselor generale ale Comunității; o operațiune de export care nu este conformă cu angajamentele de protecție fizică semnate de toate statele membre nu ar putea decât să aducă atingere acestor interese.

h) Argumentele întemeiate pe faptul că regimul de aprovizionare nu se aplică anumitor operațiuni nu ar putea fi reținute.

Utilizarea materialelor fisile speciale pentru nevoile proprii ale producătorului [articolul 62 alineatul (2) litera (b)] nu implică transferuri internaționale și nu se încadrează în sfera de aplicare a articolului 4 din proiectul de convenție; aceasta ar fi condiționată în plus de o apreciere concretă, de către Agenție, a nevoilor proprii invocate de producător.

Deși transferurile către întreprinderile „unite” [articolul 62 alineatul (2) litera (c)] nu se supun dreptului de opțiune al Agenției, ele intră totuși în sfera de aplicare a dreptului său exclusiv de a încheia contracte de furnizare în sensul articolului 52: Agenția ar putea refuza să încheie aceste contracte în temeiul articolului 52 ultimul paragraf și al articolului 61, dacă acestea sunt contrare convenției.

În ceea ce privește transferurile unor cantități mici (articolul 74), în măsura în care se încadrează în sfera de aplicare a articolului 4 din proiectul de convenție, Comisiei i-ar fi permis să-și elaboreze propriul regulament de aplicare în domeniu în funcție de

eventualele cerințe ale convenției, întrucât articolul 74 nu prevede decât o posibilitate de exceptare cu privire la aceste transferuri.

Referitor la operațiunile de prelucrare (articolul 75), care nu se supun dreptului exclusiv al Agenției, Comisia ar putea împiedica transferurile în afara Comunității [articolul 75 litera (b)] dacă acestea nu pot fi asigurate în condiții de eficiență și siguranță și fără pierderi de materii în detrimentul Comunității (articolul 75 penultimul paragraf); pentru transferurile din exterior spre Comunitate [articolul 75 litera (c)], statele membre care sunt în aceeași măsură parte la convenție ar putea lua măsurile care se impun și care nu ar fi contrare tratatului, libera circulație nefiind pusă în discuție și operațiunile de prelucrare neîncadrându-se în sfera dispozițiilor privind aprovizionarea; în ceea ce privește operațiunile între statele membre [articolul 75 litera (a)], întrucât orice intervenție a statelor membre trebuie exclusă în baza principiului liberei circulații, o acțiune a Comunității în temeiul articolului 203 din Tratatul CEEA, după caz, ar fi singura posibilitate.

Operațiunile care nu intră sub incidența monopolului Agenției în temeiul articolelor 74 și 75 ar rămâne în orice caz supuse garanțiilor nucleare.

Din toate aceste considerente rezultă că angajamentele prevăzute de articolul 4 din proiectul de convenție intră în competența Comunității care dispune de atribuțiile necesare pentru a și le asuma.

B – Cu privire la articolele 3 și 5 din proiectul de convenție

Participarea Comunității la convenție alături de statele membre ar fi justificată de articolele 3 și 5 din proiectul de convenție.

a) Articolul 3 alineatul (1) din proiectul de convenție stipulează că părțile contractante vor trebui să ia măsurile necesare pe teritoriul lor pentru a preveni pierderea, furtul, utilizarea improprie sau deteriorarea materialelor nucleare. Ținând seama de obiectivele încredințate de articolul 2 literele (d), (e) și (g) și de articolul 77 din tratat, Comunitatea ar putea să subscrie unor angajamente exterioare care vizează să supună deținerea și utilizarea materialelor fisile speciale unor niveluri comune și minime de protecție fizică. Astfel de angajamente ar fi preluate în ordinea comunitară internă, dacă este cazul, pe baza articolului 203 din tratat.

b) Articolul 3 alineatul (3) și articolul 5 din proiectul de convenție impune părților contractante o obligație generală de cooperare și informare privind pierderea sau utilizarea improprie a materialelor nucleare. În mod evident, Comunitatea, care dispune de propriile *garanții nucleare* și care este în măsură să urmărească în orice moment aceste materiale, ar trebui, în primul rând, să fie implicată în punerea în aplicare a acestui sistem.

În plus, fiind vorba de materiale care sunt *proprietatea* Comunității, orice discuție pe tema unei pierderi sau unei utilizări improprie a acestora ar privi în mod necesar

Comunitatea. Aceasta ar trebui așadar, pe baza dispozițiilor Capitolelor VII și VIII din tratat, să aibă posibilitatea de a subscrie, alături de statele membre, la obligația care decurge din dispozițiile în cauză.

C – De asemenea, dintr-un *punct de vedere general*, ar trebui să se țină seama de faptul că evoluția discuțiilor internaționale în domeniul nuclear condiționează din ce în ce mai mult stabilirea politicilor interne ale Comunității; ar fi așadar necesar ca statele membre și Comunitatea să desfășoare o acțiune conjugată și coerentă. Ar fi vorba de un motiv suplimentar și de o anumită importanță politică în favoarea participării la convenție a Comunității.

D – Întrebările adresate Curții de Guvernul Regatului Belgiei ar trebui să primească următoarele *răspunsuri*:

1. Singură sau împreună cu anumite state membre, fără participarea Comunității, Belgia nu ar putea deveni parte la convenție fără a împiedica aplicarea Tratatului CEEA în special a articolelor 93 (libera circulație a materialelor), 52, 57, 64, 65 (aprovizionare), 7, 8 (Centrul Comun de Cercetare), 45 și 63 (întreprinderi comune).

2. Participarea Comunității la convenție nu este numai posibilă, dar și necesară.

3. Participarea Comunității la convenție nu este justificată doar pe baza articolului 4, dar și a articolelor 3 și 5. În orice caz, este necesar să se urmeze practica acordurilor mixte pentru care repartizarea internă a competențelor între Comunitate și statele membre nu este precizată în exterior.

4. Participarea Comunității la convenție se dovedește necesară pentru asigurarea respectării în special a dispozițiilor tratatului privind libera circulație și aprovizionarea. Această participare se bazează în esență pe Capitolul VI.

Principiul liberei circulații a materialelor nucleare decurge din Capitolul IX din Tratatul CEEA și în special din articolul 93 (a se vedea articolul 92 și anexa IV în ceea ce privește materialele supuse respectivului capitol).

5. Semnarea convenției de către Comunitate va avea următoarele consecințe practice:

a) aplicarea măsurilor de protecție fizică (în sensul lor material) va ține, în orice caz, de statele membre, Comunitatea nefiind dotată cu un mecanism pentru aceasta și participarea sa la convenție, în limitele menționate anterior, nu o obligă în niciun fel să adopte astfel de măsuri;

b) în condițiile date, Agenția de aprovizionare, în exercitarea monopolului său, ar refuza să încheie contracte referitoare la transferurile unor materiale nucleare care nu respectă condițiile prevăzute la articolul 4 din convenție. Ar rezulta de aici că orice transfer efectuat cu nerespectarea acestui refuz ar fi ilegal și ar trebui sancționat de statele

membre în temeiul atât al articolului 192, cât și al articolului 145 din tratat. În acest scop, departamentul responsabil cu garanțiile nucleare va desfășura verificările necesare.

Serviciul Juridic al Consiliului, în nota sa internă din 10 februarie 1978, a exprimat opinia că marea majoritate a obligațiilor incluse în proiectul de convenție pot fi contractate și îndeplinite doar de statele membre. Ar fi vorba, de fapt, de identificarea materialului nuclear pierdut sau furat, de pedepsirea furtului, folosirii impropriei sau deteriorării acestuia, de posibilitatea extrădării vinovaților de astfel de infracțiuni etc.

A – Doar obligația de interzicere a importurilor și exporturilor, prevăzută la *articolul 4 din proiect*, ar suscita întrebarea dacă, în stadiul actual de dezvoltare a dreptului comunitar, statele membre dispun încă de competența necesară pentru a-și asuma și îndeplini această obligație. O participare a Comunității nu s-ar putea dovedi necesară decât în caz de răspuns negativ la această întrebare, cu condiția totuși ca ea să fie posibilă. Aceste probleme ar trebui examinate în lumina dispozițiilor pertinente din tratat, adică a celor care privesc piața nucleară comună și regimul de aprovizionare; în schimb, nici dispozițiile privind protecția sănătății și nici dispozițiile privind *garanțiile nucleare* nu ar putea fi luate în considerare; acestea din urmă n-ar avea ca obiect protecția fizică și n-ar putea fi afectate de proiectul de convenție.

Garanțiile nucleare, astfel cum sunt prevăzute în Tratatul CEEA, ar constitui un simplu control de conformitate: ar fi vorba de controlul asupra conformității folosirii efective a materialului nuclear în raport cu scopul declarat de utilizator. Acest control de conformitate ar avea ca obiect să asigure că utilizatorii de materiale fisile nu le deturneză spre alte scopuri decât cele declarate; protecția fizică, prevăzută de proiectul de convenție, ar viza în schimb să evite o acțiune exterioară din partea unei persoane care nu este utilizator.

a) În ceea ce privește dispozițiile privind *piața nucleară comună* (articolul 93), este necesar să se remarce că, dacă obligația de interzicere, în anumite condiții, a importurilor și exporturilor între statele membre ar trebui considerată ca fiind contrară tratatului, Comunitatea nu ar putea în niciun caz să și-o asume. Cu toate acestea, obiectivul proiectului de convenție nu ar fi să interzică sau să limiteze comerțul internațional cu materiale nucleare, ci să asigure că acest comerț se realizează în anumite condiții de protecție fizică impuse pe motive de siguranță publică. Pe teritoriul Comunității, acest obiectiv ar putea fi atins dacă toate transferurile se supun acestor condiții indiferent dacă au loc în interiorul unui stat membru, între state membre sau între un stat membru și o țară terță. Acest regim nu ar afecta normele pieței nucleare comunitare deoarece s-ar aplica tuturor transferurilor, indiferent de proveniență sau destinație.

Participarea Comunității la convenție nu ar fi necesară decât dacă Comunitatea ar fi singura în măsură să pună în aplicare un astfel de regim.

b) Este necesar să se remarce că materialele nucleare la care se aplică proiectul de convenție sunt toate materialele fisile speciale menționate la articolul 197 din Tratatul CEEA. Prin urmare, ar fi aplicabile dispozițiile Capitolului VIII (proprietatea exclusivă a

Comunității) și normele Capitolului VI, inclusiv normele speciale privind aceste materiale.

Politica comună de aprovizionare, unul din obiectivele Comunității prevăzut la articolul 2 litera (d) din Tratatul CEEA, ar fi gestionată de Agenția de aprovizionare instituită de articolul 52 și următoarele din tratat, care dispune de mijloace de acțiune prevăzute în special de articolul 57 alineatul (1) litera (a), articolul 59 litera (b) primul paragraf ultima teză, articolul 62 alineatul (1) litera (c), articolul 64 și articolul 65. În această privință, Comisia ar avea, în temeiul articolului 53, competența de a emite directive Agenției, în special pentru închierea unor convenții de furnizare; aceasta ar avea, de asemenea, competența de a autoriza exporturile spre țările terțe. În contextul acestor atribuții ale Comisiei, Comunitatea ar putea să acționeze pe plan intern și, prin urmare, să se angajeze pe plan internațional să împiedice transferul materialelor nucleare atunci când condițiile de protecție fizică nu sunt îndeplinite. În acest sens, o participare la convenție a Comunității ar fi deci posibilă.

Cu toate acestea, regimul de aprovizionare nu s-ar aplica la orice transfer sau la orice utilizare a materialelor fisile speciale: în temeiul articolului 62 alineatul (2) materialele produse în Comunitate ar fi lăsate, pentru anumiți utilizatori, la dispoziția producătorului. În plus, în temeiul articolului 74, cantități limitate de materiale nucleare ar putea fi exceptate de la regimul de aprovizionare și, în temeiul articolului 75, acesta nu s-ar aplica transferurilor și operațiunilor legate de prelucrarea sub contract. În aceste condiții, deși participarea Comunității este posibilă, ea nu ar fi suficientă pentru a garanta îndeplinirea completă a angajamentului propus. Această constatare s-ar menține chiar dacă, pentru a se conforma convenției, Comunitatea ar fi pregătită să modifice sau să anuleze regulamentele adoptate în aplicarea articolului 74.

c) Competențele conferite Agenției, sub tutela Comisiei, ar trebui exercitate în conformitate cu normele tratatului și în special ale articolului 195, în temeiul căruia instituțiile și Agenția trebuie să respecte, în exercitarea funcțiilor lor, condițiile de acces la materialele fisile stabilite de statele membre pe motive de siguranță publică. Ar rezulta din această dispoziție că statele membre pot subordona accesul la materiale fisile anumitor condiții și deci îl pot interzice în caz de nerespectare a acestor condiții.

Dacă statele membre ar trebui să supună accesul la materialele nucleare unor condiții de protecție fizică, ar rezulta din articolul 195 că Agenția ar fi obligată să refuze închierea contractelor de furnizare sau livrările deja contractate în cazul în care aceste condiții nu ar fi îndeplinite. De asemenea, competența Comisiei de a autoriza exporturile către țări terțe ar trebui exercitată cu respectarea acestor condiții. Statele membre ar dispune deci de competențe suficiente pentru a subscrie la articolul 4 din convenție și pentru a asigura punerea în aplicare a acestuia.

d) S-ar impune următoarele *concluzii*: Comunitatea nu își poate asuma obligația de a interzice importurile și exporturile propriu-zise ale materialelor fisile între statele membre; articolul 4 din convenție poate fi pus în aplicare supunând toate transferurile unor condiții de protecție fizică; în acest sens, statele membre pot să adopte reglementări

naționale care ar obliga Agenția să refuze încheierea contractelor de furnizare și Comisia să refuze autorizarea exporturilor către țări terțe dacă nu sunt îndeplinite aceste condiții; Comunitatea poate, prin directive emise de Comisie pentru Agenție, să refuze încheierea contractelor de furnizare și, prin refuzul de a autoriza exporturile către țări terțe, să împiedice transferurile de materiale fisile spre țări terțe în cazul în care nu sunt îndeplinite condițiile corespunzătoare de protecție fizică, sub rezerva totuși a transferurilor menționate la articolele 74 și 75 din tratat.

Participarea Comunității ar fi deci posibilă, dar nu suficientă pentru a împiedica toate transferurile de materiale fisile; această participare nu ar fi, în niciun caz, necesară.

B – Cu privire la *articolele 3 și 5 din proiectul de convenție*, Serviciul Juridic al Consiliului a arătat, în cadrul audierii din camera de consiliu din 12 iulie 1978, în special în ceea ce privește chestiunea *garanțiilor nucleare*, că într-o comunicare transmisă Consiliului din 17 martie 1976, Comisia s-a limitat la a propune, pe baza articolului 203 din tratat, nu o extindere a garanțiilor nucleare, ci o directivă de armonizare a regimurilor naționale de protecție fizică și că, în ceea ce privește *proprietatea* materialelor nucleare, dacă toți proprietarii au interes să prevină și să sancționeze furtul, aceștia nu au neapărat și competența de a legifera în domeniu.

Hotărârea Curții

1 Prin cererea depusă la 7 iunie 1978, în temeiul articolului 103 din Tratatul de instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice, Guvernul Regatului Belgiei a cerut Curții să se pronunțe cu privire la o serie de probleme referitoare la repartizarea competențelor între Comunitate și statele membre, în ceea ce privește încheierea Convenției privind protecția fizică a materialelor, instalațiilor și transporturilor nucleare (denumită în continuare „convenția”), aflată în curs de elaborare în prezent în cadrul Agenției Internaționale pentru Energia Atomică (AIEA).

2 Tratatul CEEA vizează diferite ipoteze în ceea ce privește negocierea și încheierea unor acorduri sau convenții de către Comunitate. Articolul 101, care deschide Capitolul X din tratat, consacrat relațiilor externe, prevede la primul paragraf că „În cadrul competențelor sale, Comunitatea se poate angaja să încheie acorduri sau convenții cu un stat terț, o organizație internațională sau un resortisant al unui stat terț”. Articolul 102 stabilește procedura aplicabilă atunci când se încheie acorduri sau convenții cu state terțe, organizații internaționale sau persoane particulare, la care sunt parte, printre altele, în afară de Comunitate, „unul sau mai multe state membre”. Aceste dispoziții, luate în ansamblu, definesc competența Comunității în domeniul relațiilor externe.

3 Pentru a evita compromiterea dispozițiilor tratatului de acorduri sau convenții încheiate cu terți de către statele membre, Tratatul CEEA a instituit, la articolul 103, o procedură

de control comunitar care permite aprecierea în prealabil a compatibilității unor astfel de angajamente cu cerințele tratatului. Acest articol, care reprezintă baza prezentei cauze, este redactat după cum urmează:

„Statele membre sunt obligate să-i comunice Comisiei proiectele lor de acorduri sau de convenții cu un stat terț, o organizație internațională sau un resortisant dintr-un stat terț, în măsura în care aceste acorduri sau convenții au legătură cu domeniul de aplicare al prezentului tratat.

În cazul în care un proiect de acord sau de convenție conține clauze care împiedică aplicarea prezentului tratat, Comisia trimite observațiile sale statului interesat în termen de o lună de la primirea comunicării care îi este adresată.

Acest stat nu poate să încheie acordul sau convenția propusă decât după ce a înlăturat obiecțiile Comisiei sau după ce s-a conformat deciziei prin care Curtea de Justiție, care hotărăște de urgență cu privire la cerere, se pronunță asupra compatibilității clauzelor menționate cu dispozițiile prezentului tratat. Cererea poate fi depusă la Curtea de Justiție în orice moment de la primirea de către statul membru a observațiilor Comisiei.”

4 Guvernul belgian s-a bazat pe această dispoziție pentru a clarifica îndoielile apărute în ceea ce privește necesitatea unei participări a Comunității la convenția menționată. După ce a comunicat Comisiei proiectul de convenție și a obținut observațiile acesteia, guvernul belgian a sesizat Curtea în temeiul articolului 103 la treilea paragraf, adresându-i cinci întrebări.

Prin prima întrebare, guvernul belgian ridică, în principiu, problema compatibilității cu cerințele care decurg din Tratatul CEEA a participării statelor membre la convenția propusă, fie separat, fie colectiv, Comunitatea nefiind parte la convenție.

Întrebările a doua, a treia și a patra vizează, în special, dreptul Comunității de a participa la convenția menționată, ținând seama de dispozițiile Tratatului CEEA cu privire la aprovizionarea și libera circulație a materialelor nucleare.

În sfârșit, prin cea de-a cincea întrebare, guvernul belgian adresează întrebări Curții cu privire la consecințele practice care ar decurge dintr-o participare eventuală a Comunității la convenție, în ceea ce privește executarea măsurilor de protecție prevăzute de aceasta.

5 Pentru a delimita exact sfera de aplicare a problemei în legătură cu care este sesizată Curtea, este necesar să se compare cererea guvernului belgian cu dispozițiile articolului 103. Paragraful al treilea al acestui articol prevede faptul că, în urma sesizării unui stat membru, Curtea „se pronunță asupra compatibilității clauzelor avute în vedere cu dispozițiile prezentului tratat”. Din acest text reiese că aprecierea Curții trebuie să ia în considerare toate dispozițiile pertinente ale tratatului, indiferent dacă acestea se referă la chestiuni de fond, de competență sau de procedură.

Problema este formulată în această manieră în prima și a cincea întrebare adresată de guvernul belgian. Conform acestor întrebări, este vorba despre problema dacă, pe de o parte, participarea unuia sau mai multor state membre la convenția negociată în cadrul AIEA este compatibilă cu dispozițiile tratatului în ceea ce privește repartizarea competențelor în materie între Comunitate și statele membre, în cazul în care nu se asigură un loc adecvat pentru Comunitate între părțile la convenție, pe de altă parte, în cazul în care Comunitatea dispune de competențele necesare pentru a asigura implementarea dispozițiilor la care aceasta, eventual, subscrie. Întrebările cele mai specifice, adresate în raport cu regimul de aprovizionare și funcționarea pieței nucleare comune, își găsesc în mod necesar răspunsul în acest cadru.

6 Schimbul de vederi generate de proiectul de convenție mai întâi în cadrul organelor competente ale Consiliului, apoi în raporturile dintre Comisie și guvernul belgian și, în cele din urmă, în cadrul prezentei proceduri, au revelat că, în afara anumitor dispoziții generale ale Tratatului CEEA, astfel cum sunt cele de la articolul 2, care definește în termeni generali sarcinile Comunității și cele de la articolul 195, cu privire la reglementările naționale stabilite din rațiuni de ordine publică sau de sănătate publică, nu mai puțin de patru capitole deosebite ale tratatului sunt vizate, respectiv: capitolele privind aprovizionarea și piața comună nucleară, strâns legate între ele; capitolul privind garanțiile nucleare; capitolul privind regimul de proprietate. Toate aceste perspective trebuie avute în vedere de către Curte conform cerințelor de la articolul 103.

Prima parte — Analiza proiectului de convenție

7 Convenția are scopul de a face față, astfel cum se arată în preambul, riscului de furt și de utilizare greșită a materialelor nucleare folosite de civili. Aceasta trebuie să protejeze statele și populațiile acestora împotriva unor pericole grave, interne și internaționale, care ar putea să le amenințe în caz de sabotaj al instalațiilor atomice și în cazul în care materialele nucleare ar sfârși prin a ajunge în mâinile unor persoane neautorizate. Acest scop este deservit de dispozițiile adoptate pentru a asigura „protecția fizică” a instalațiilor și materialelor nucleare, inclusiv măsurile menite să recupereze materialele care au fost pierdute, furate sau folosite necorespunzător.

8 Articolele 1 și 2 din proiect definesc *obiectul* și *sfera de aplicare* ale convenției.

Articolul 1 definește ceea ce se înțelege prin „materiale nucleare” și prin „materii brute”, cu toate că dispozițiile convenției se concentrează doar asupra „materialelor nucleare” propriu-zise, respectiv plutoniu, uraniu 233, uraniu îmbogățit în uraniu 233 sau 235 și orice produs care conține unul sau mai mulți dintre izotopii menționați. De asemenea, aceeași prevedere stabilește ceea ce se înțelege prin „instalații nucleare”; trebuie observat că această expresie are o interpretare largă, întrucât include orice instalație care servește antrepozitării sau utilizării unor materiale nucleare și, în special, producției de astfel de materiale, în scopul îmbogățirii acestora, producției de energie sau pentru cercetare științifică.

Articolul 2 are drept scop limitarea sferei de aplicare a convenției prin excluderea instalațiilor, a materialelor sau a transporturilor cu destinație militară.

9 Articolele 3 - 11 din proiectul de convenție au ca obiect angajamentele asumate de către părți.

Articolul 3 obligă părțile să ia toate măsurile necesare pentru a preveni pierderea, furtul, utilizarea greșită sau deteriorarea materialelor nucleare care se găsesc pe teritoriul lor, aflate în jurisdicția lor sau sub controlul lor în orice loc. Acest articol face trimitere la un document al AIEA intitulat: „Protecția fizică a materialelor nucleare (INFCIRC/225/rev.)” care conține un anumit număr de indicații suplimentare cu privire la sfera de aplicare a proiectului de convenție și la articularea dispozițiilor acestuia cu măsurile de protecție adoptate într-un cadru național.

Articolul 4 definește precauțiile care urmează să fie luate la importul, exportul, antrepozitarii, transportul și tranzitul materialelor nucleare. Acest articol împarte aceste materiale în categorii diferite și stabilește măsurile de protecție fizică minime aplicabile fiecăreia dintre aceste categorii. Aceste măsuri constituie un ansamblu bine elaborat de dispoziții materiale, tehnice și umane.

Articolul 5 definește responsabilitatea serviciilor naționale însărcinate cu protecția și recuperarea eventuală a materialelor nucleare; de asemenea, acesta organizează cooperarea și asistența reciprocă între diversele servicii naționale.

Prin articolul 6, statele părți se angajează să adopte măsurile necesare pentru a sancționa, în temeiul legislației lor penale, anumite infracțiuni cum ar fi furtul, folosirea improprie, deteriorarea sau distrugerea de materiale nucleare, actele îndreptate împotriva instalațiilor cum ar fi dispozitivele de protecție, precum și asocierea în vederea săvârșirii vreuneia dintre infracțiunile menționate. Același articol introduce noțiunea de infracțiune internațională în materie.

Articolele 7 - 11 se referă în special la arestarea autorilor presupuși ai unei infracțiuni, precum și la asistența reciprocă internațională în vederea urmăririi penale și la eventuala extrădare a autorilor. În acest context, articolul 9 are ca obiect, în special, stabilirea temeiurilor legale pentru extrădare ținând seama de principii juridice aplicabile în diverse state membre.

10 Articolele 12 - 19 din proiect conțin un ansamblu de *dispoziții cu caracter administrativ și formal*, inclusiv clauze formale care sunt uzuale în materie de convenții internaționale.

Articolul 12 prevede schimbul internațional de informații referitoare la actele normative și dispozițiile administrative adoptate în temeiul convenției, precum și la deciziile definitive pronunțate în procesele penale.

Articolul 13 organizează o procedură de soluționare a diferendelor între părțile contractante prin intermediul negocierii și al arbitrajului și, în lipsa acestora, prin introducerea acțiunii înaintea Curții Internaționale de Justiție.

Clauzele formale cu privire la formalitățile de încheiere a convenției sunt prevăzute la articolele 15 - 19.

11 Trebuie observat că, în ceea ce privește structura și stilul de redactare, proiectul de convenție este conceput astfel încât să fie încheiat și pus în aplicare de către „state” care, în temeiul articolului 14, sunt identice statelor părți la statutul AIEA. Prin urmare, în forma sa actuală, proiectul nu prevede participarea altor subiecți de drept internațional investiți cu competențe și responsabilități în domeniul convenției. Cu toate acestea, Curtea a fost informată în legătură cu faptul că guvernul belgian a luat inițiativa de a introduce pe lângă AIEA un proiect de amendament menit să facă posibilă o astfel de participare.

Partea a doua — Dispozițiile proiectului de convenție care privesc domeniul de aplicare al Tratatului CEEA

12 Nu se poate contesta faptul că proiectul de convenție „se referă” în mai multe privințe la domeniul de aplicare al Tratatului CEEA, conform expresiei de la articolul 103 primul paragraf.

Pe de o parte, este necesar să se arate coincidența între sfera de aplicare a convenției și cea a tratatului, în sensul că amândouă se referă, în esență, la aceleași materiale și instalații nucleare: aceeași definiție a materialelor protejate, astfel cum reiese dintr-o comparație între articolul 1 din convenție și articolul 197 din Tratatul CEEA; de asemenea, aceeași noțiune a instalațiilor nucleare, cu toate că este necesar să se țină seama de o intensitate inegală a controlului comunitar în ceea ce privește materialele și instalațiile, astfel cum se va arăta în continuare; excluderea, din sfera de aplicare a convenției precum și din cea a tratatului, a materialelor și instalațiilor cu destinație militară (articolul 2 din convenție și articolele 84 și 86 din Tratatul CEEA). Prin urmare, se poate constata faptul că convenția se referă la materialele și la instalațiile cărora li se aplică, în propria sferă de aplicare, dispozițiile Tratatului CEEA.

Pe de altă parte, se impune o armonizare între proiectul de convenție și obiectivele CEEA definite la articolul 2 din tratat. Acest articol atribuie Comunității diverse misiuni printre care este necesar să se remarce, în special, misiunea de stabilire a normelor de securitate

uniforme pentru protecția sanitară a populației și a lucrătorilor [litera (b)], de a garanta, prin controale adecvate, faptul că materialele nucleare nu sunt folosite în alte scopuri decât cele pentru care sunt destinate [litera (e)], de a exercita dreptul de proprietate care este recunoscut Comunității cu privire la materialele fisile care intră în sfera de aplicare a tratatului [litera (f)] și, în cele din urmă, de a institui cu celelalte țări și organizații internaționale legături care să poată promova progresul în utilizarea pașnică a energiei nucleare [litera (h)]. Este necesar să se menționeze aceste obiective pentru a putea afirma cu certitudine că proiectul de convenție privind protecția fizică a materialelor, instalațiilor și transporturilor nucleare privește sub diferite aspecte sfera de aplicare a Tratatului Euratom.

De asemenea, este necesar să se examineze dacă dispozițiile acestui proiect pot să împiedice buna aplicare a Tratatului CEEA, în cazul în care Comunitatea, ca atare, nu constituie parte la această convenție asemenea statelor. Această problemă trebuie analizată în legătură cu diferitele capitole ale tratatului care sunt relevante pentru problema ridicată.

1. Regimul de aprovizionare și piața nucleară comună

13 În primul rând, problema a fost prezentată de către Comisie Consiliului din punctul de vedere al dispozițiilor privind regimul de aprovizionare și piața comună nucleară (Capitolele VI și IX din Tratatul CEEA) și, ulterior, în cadrul prezentei proceduri. Problema constă dacă Comunitatea exercită, în domeniile de aprovizionare și ale pieței nucleare comune, competențe și puteri care îi conferă dreptul de a participa la convenția menționată.

14 Comunitatea este investită, în domeniul aprovizionării și al circulației materialelor nucleare, cu un ansamblu de prerogative, definite în detaliu la articolele 52 - 76, pe de o parte și la articolele 92 - 100, pe de alta, a căror exercitare va fi afectată de angajamentele pe care aceasta urmează să și le asume în cadrul convenției.

Astfel, articolul 52 din tratat prevede că aprovizionarea cu minereuri, materii brute și materiale fisile speciale este asigurată „printr-o politică comună de aprovizionare”. În acest scop se constituie o agenție „care dispune de un drept de opțiune asupra minereurilor, materiilor brute și a materialelor fisile speciale produse pe teritoriile statelor membre, precum și de un drept exclusiv de a încheia contracte privind furnizarea de

minereuri, materii brute sau materiale fisile speciale provenind din interiorul sau din exteriorul Comunității”. În ceea ce privește minereurile, materiile brute și materialele fisile speciale provenind din exteriorul Comunității, Agenția are dreptul exclusiv, în temeiul articolului 64, de a încheia acorduri sau convenții privind furnizarea acestora „acționând după caz în cadrul acordurilor încheiate între Comunitate și un stat terț sau o organizație internațională”. Din articolele 60 și 65 coroborate reiese că Agenția este intermediarul necesar între utilizatorii de minereuri, materii brute și materiale fisile speciale și furnizorii care se găsesc în exteriorul Comunității. Chiar atunci când furnizarea de produse care intră în competența agenției este prevăzută „printre altele” de acorduri sau convenții între un stat membru, o persoană sau o întreprindere, pe de o parte și un stat terț, o organizație internațională sau un resortisant al unui stat terț, pe de altă parte, acordul prealabil al Comisiei este necesar – în conformitate cu articolul 73 – pentru încheierea sau înnoirea acestui acord sau a acestei convenții. Aceste dispoziții, printre altele, manifestă grija tratatului de a defini precis și obligatoriu dreptul de exclusivitate pe care Comunitatea îl exercită în domeniul aprovizionării nucleare, atât în interior, cât și în raporturile externe.

15 În ceea ce privește piața comună nucleară, este adevărat că articolele 92 și următoarele se referă în mod exclusiv la modalitățile tehnice de eliminare a barierelor în calea comerțului, astfel încât, la prima vedere, acest capitol ar putea părea destul de îndepărtat de proiectul de convenție. Cu toate acestea, introduse în contextul Tratatului de instituire a Comunității Economice Europene, aceste dispoziții par a nu fi nimic altceva decât aplicarea, la un domeniu de înaltă specializare, a unor concepte juridice care inspiră structura pieței comune generale; cu alte cuvinte, este vorba despre liberalizarea transferurilor de materiale nucleare, precum și a materialelor și echipamentelor specializate, fără ca aceste mișcări să poată fi obstructionate de bariere care rezultă direct sau indirect din legislațiile naționale cu caracter fiscal, comercial sau tehnic. Ca și Tratatul CEE, Tratatul CEEA intenționează să creeze, în sfera sa de aplicare materială, un spațiu economic omogen; în interiorul acestui spațiu lipsit de bariere Comisia și Agenția sunt chemate să-și exercite drepturile lor exclusive în numele Comunității.

Astfel, este evident că nu este posibilă definirea de către Comunitate a unei politici de aprovizionare și gestionare în mod util a pieței nucleare comune dacă aceasta nu putea, de asemenea, în calitate de parte la convenție, să decidă ea însăși angajamentele pe care urmează să le ia în materie de protecție fizică a materialelor nucleare, în măsura în care funcțiile sale în domeniul aprovizionării și pieței nucleare sunt afectate.

16 Din dosarul cauzei rezultă că, în cursul schimburilor preliminare dintre Comisie și Consiliu, în acest context, pe de o parte, s-a ridicat problema rezervei generale de la articolul 195 din tratat — în conformitate cu care instituțiile Comunității trebuie să

respecte, la aplicarea tratatului, „condițiile de acces la minereuri, materii brute și materiale fisile speciale, prin reglementări naționale elaborate din rațiuni de ordine publică“ — și, pe de altă parte, problema a trei excepții specifice, care au ca efect sustragerea anumitor categorii determinate de materiale nucleare de la dispozițiile privind regimul de aprovizionare. Acesta este, în fapt, cazul materialelor lăsate la dispoziția producătorului în temeiul articolului 62 alineatul (2); al cantităților utilizate pentru cercetare în temeiul articolului 74; în cele din urmă, al materialelor care fac obiectul operațiilor privind prelucrarea în lohn, menționate la articolul 75.

17 În avizul Curții, nici rezerva generală de la articolul 195, nici dispozițiile specifice care urmează să fie menționate nu sunt de natură să infirme considerațiile anterioare.

În ceea ce privește articolul 195, este necesar să se sublinieze că această dispoziție nu este menită să reglementeze o problemă de competență în relațiile dintre Comunitate și statele membre. Acest articol are scopul de a impune instituțiilor Comunității, precum și Agenției și întreprinderilor comune, obligația de a respecta cerințele stabilite de statele membre, pe teritoriul național, din motive de ordine publică sau de sănătate publică în ceea ce privește condițiile de acces la materialele fisile. Prin urmare, articolul 195 în sine nu are efectul de a limita dreptul și obligația, pentru Comunitate, de a adopta dispoziții menite să garanteze securitatea materialelor și instalațiilor pentru care aceasta își asumă responsabilitatea și nici posibilitatea acesteia de a contracta angajamente internaționale care au același scop.

În ceea ce privește excepțiile menționate, se poate observa că și pentru cantitățile de materiale fisile care nu intră sub monopolul Agenției de aprovizionare, tratatul prevede un control strict din partea Comunității care, în funcție de circumstanțe, ia forma unei autorizații, a unui drept de urmărire sau a unui drept de recuperare. Chiar și în cazul în care Agenția nu își exercită dreptul de exclusivitate, trebuie să se recunoască un interes efectiv al Comunității pentru tot ceea ce afectează materialele care se încadrează în definițiile tratatului. Acest fapt rezultă chiar din dispozițiile menționate:

articolul 62 alineatul (2), cu privire la cantitățile lăsate la dispoziția producătorului, supuse întotdeauna unui drept de inspecție din partea Agenției;

articolul 74, cu privire la cantitățile mici de materiale fisile utilizate în mod curent pentru cercetare, a căror utilizare este supusă unei obligații de notificare către Agenție;

articolul 75, ale cărui paragrafe al doilea și al treilea prevăd un control strict al Comunității referitor la materialele care fac obiectul unor operații legate de prelucrarea în lohn.

18 Astfel, aceste excepții lasă intact principiul competenței exclusive atribuite Comunității în materie de aprovizionare nucleară și responsabilitatea sa generală pentru funcționarea normală a pieței comune nucleare. Prin urmare, în cazul în care statele membre își asumă, fără participarea Comunității, angajamente astfel cum sunt prevăzute în special la articolul 4 din convenția propusă și dacă acestea ar dori să le pună în aplicare, acestea ar interfera în mod obligatoriu în cadrul competenței Comunității și ar constitui astfel un obstacol în calea aplicării Tratatului CEEA.

2. Garanții nucleare

19 Schimbările de perspectivă generate de prezenta procedură au arătat o incertitudine de necontestat privind sfera de aplicare a „garanțiilor nucleare” stabilite de tratat. Conform unei interpretări mai restrictive, garanțiile nucleare prevăzute de către tratat nu reprezintă decât un control al „conformității” sau al „finalității”, adică un control care are funcția de a garanta faptul că materialele nucleare nu sunt folosite necorespunzător, de către deținătorul lor, pentru un alt scop decât cel declarat de acesta. Prin urmare, această noțiune nu ar avea legătură cu măsurile de siguranță fizică menționate de proiectul de convenție în sensul că acestea au scopul de a evita acțiunea exterioară, cu alte cuvinte, intervenția unor terți neautorizați. Se poate pune întrebarea dacă această noțiune ia în considerare pe deplin redactarea și scopurile menționate de tratat.

20 Din punct de vedere istoric, trebuie să se admită faptul că pericolele pe care urma să le abordeze proiectul de convenție erau, fără îndoială, mai puțin conștiente, atât pentru negociatori, cât și pentru publicul general, într-o epocă în care Tratatul CEEA a fost elaborat și pus în aplicare; de asemenea, este adevărat că dispozitivul de control instituit de către Comunitate în temeiul normelor tratatului privind garanțiile nucleare nu este în măsură să facă pe deplin față noilor responsabilități definite de convenție. Cu toate acestea, aceste considerații nu justifică interpretarea minimalistă a garanțiilor nucleare, care se exprimă în teoria controlului de „conformitate” sau al „destinației”.

21 În legătură cu acest aspect, se poate observa că, în preambulul la Tratatul CEEA, părțile și-au exprimat preocuparea de a „stabilii condițiile de securitate necesare pentru a îndepărta pericolele la adresa vieții și sănătății populației”; că articolul 2 litera (e) îi conferă Comunității misiunea de a garanta, prin controale adecvate, faptul că materialele nucleare „nu sunt folosite în alte scopuri decât cele pentru care au fost destinate”, fără a stabili o distincție în ceea ce privește natura unor astfel de folosiri și condițiile în care acestea ar putea interveni; întrucât, în cele din urmă, însăși expresia „garanții nucleare”, pe care o utilizează tratatul pentru a caracteriza dispozițiile Capitolului VII, are o sferă de aplicare mai largă decât simpla substituire a destinației declarate de către utilizatorul materialelor nucleare cu o destinație diferită. Tratatul are în vedere aici orice folosire improprie de materiale nucleare care implică un risc la adresa „siguranței”, adică un risc care aduce atingere intereselor vitale ale populației și ale statelor. Prin urmare, nu poate exista nicio îndoială că noțiunea de „garanții nucleare”, în sensul tratatului, este suficient de largă pentru a include și măsuri de protecție fizică.

22 Chiar dacă se admite că garanțiile nucleare, astfel cum sunt stabilite în mod concret la Capitolul VII din tratat, nu depășesc un simplu control privind destinația materialelor nucleare, cu toate acestea, în prezent există o zonă de interferență între dispozițiile tratatului și anumite norme ale convenției, în special articolul 3 referitor la măsurile de prevenire. Într-adevăr, Comunitatea trebuie să poată exercita, conform normelor pe care le-a stabilit – care și-au găsit expresia în special în Regulamentul nr. 3227/76 al Comisiei din 19 octombrie 1976 privind aplicarea dispozițiilor referitoare la garanțiile nucleare Euratom (JO L 363) – un control principal asupra utilizării de materiale nucleare care intră în responsabilitatea sa; de asemenea, în conformitate cu articolul 77 litera (b), aceasta trebuie să fie în măsură să acorde terților toate garanțiile care decurg din angajamentele pe care și le-a asumat în cadrul acordurilor încheiate cu alte state sau organizații internaționale. Exercitarea acestor competențe ar fi împiedicată și această responsabilitate nu ar fi recunoscută în cazul în care statele membre s-ar angaja, fără participarea Comunității, să adopte, conform obiectivelor convenției, un ansamblu nedeterminat și larg de măsuri de prevenire, care pot să includă, de asemenea, măsuri de control în ceea ce privește utilizatorii de materiale fisile de competența Comunității.

23 Din cele menționate anterior rezultă că excluderea Comunității din convenția propusă nu ar avea numai efectul de a împiedica, în anumite privințe, funcționarea garanțiilor nucleare astfel cum sunt acestea stabilite la Capitolul VII din tratat și dispozițiile de aplicare adoptate pe această bază, ci și de a compromite dezvoltarea ulterioară a acestui sistem către o dimensiune mai largă a ceea ce este implicat de noțiunea însăși de „garanții nucleare”. Din acest punct de vedere, competența Comunității de a participa la convenția propusă pare, prin urmare, a fi necontestabilă.

3. Regimul proprietății

24 Efectele pe care le poate avea regimul proprietății, instituit prin Tratatul CEEA la articolul (2) litera (f) și definit în Capitolul VIII (articolul 86 și următoarele) asupra soluției la problema ridicată nu au fost luate în considerare deloc, se pare, în schimburile dintre Comisie și Consiliu. Dimpotrivă, în prezenta procedură, Comisia a atras atenția în mod repetat asupra regimului proprietății și asupra coeziunii strânse cu regimul de aprovizionare și garanțiile nucleare.

În ceea ce o privește, Curtea estimează că regimul proprietății are o relevanță directă pentru problemele ridicate de convenția propusă.

25 Este cunoscut faptul că noțiunile consacrate de Capitolul VIII au constituit unul dintre subiectele importante ale negocierii care a condus la crearea Euratom; de asemenea, se știe că divergențele de opinii care au existat inițial între părți au fost depășite în cadrul unui compromis care s-a reflectat în articolele 86 și 87 din tratat, a căror redactare trebuie amintită în continuare:

Articolul 86

Materialele fisile speciale sunt proprietatea Comunității.

Dreptul de proprietate al Comunității include toate materialele fisile speciale produse sau importate de un stat membru, o persoană sau o întreprindere și supuse garanțiilor nucleare prevăzute la Capitolul VII.

Articolul 87

Statele membre, persoanele sau întreprinderile au dreptul nelimitat de utilizare și de consum asupra materialelor fisile speciale care au intrat în posesia lor în mod

corespunzător, sub rezerva obligațiilor care rezultau pentru aceștia din dispozițiile prezentului tratat, în special în ceea ce privește garanțiile nucleare, dreptul de opțiune recunoscut agenției și protecția sanitară.

26 Nu este necesar, în scopul acestei cauze, să se precizeze linia de separație între competențele rezervate Comunității, în calitate de proprietar de materiale fisile speciale, prin articolul 86 și „dreptul de utilizare și de consum” asigurat statelor membre și altor persoane sau întreprinderi în temeiul articolului 87. În acest context, este suficient să se rețină următoarele considerații.

27 Regimul proprietății definit prin tratat arată că, indiferent de utilizarea dată materialelor nucleare, Comunitatea rămâne unicul titular al prerogativelor care constituie conținutul esențial al dreptului de proprietate. Astfel, Comunitatea păstrează, în ultima analiză, dreptul de a dispune de materialele fisile speciale; această concepție stă la baza regimului de aprovizionare, astfel cum a fost acesta descris anterior. Spre deosebire de dreptul de utilizare și de consum care, din motive de exploatare economică, este împărțit între mai mulți utilizatori diferiți, dreptul de proprietate asupra materialelor fisile a fost concentrat prin tratat în mâinile unei autorități publice comune, respectiv Comunitatea; astfel, aceasta este singura în măsură să se asigure că, în ceea ce privește gestiunea materialelor nucleare, nevoile generale ale colectivității sunt apărute, în propriul său sector. Articolul 87 recunoaște de altfel, în mod expres, această stare de lucruri prin faptul că rezervă explicit, în ceea ce privește utilizatorii — statele membre, persoane și întreprinderi — respectarea obligațiilor care decurg din tratat și, printre acestea, tot ceea ce privește drepturile agenției de aprovizionare și garanțiile nucleare.

28 Din sistemul descris anterior rezultă că, atunci când apare o nevoie nouă de interes general, proprietarului de materiale nucleare, respectiv Comunității, îi revine în principal sarcina de a răspunde acestei nevoi. Atribuirea proprietății de materiale fisile Comunității, prin articolul 86, are printre altele rolul de a împiedica crearea unui vid juridic în prezența unor astfel de nevoi. Prin urmare, este de competența Comunității, în temeiul dreptului său de proprietate, să facă față situațiilor neprevăzute într-o manieră coerentă. Rezultă că, în măsura în care convenția propusă are scopul de a face față unor pericole noi, Comunitatea se preocupă în calitate de proprietar al unor materiale pe care trebuie să le protejeze.

29 Astfel, devine evident că tratatul, prin faptul că i-a rezervat Comunității dreptul de proprietate asupra materialelor fisile speciale, a vrut să-i confere o poziție puternică, astfel încât aceasta să fie în măsură să-și îndeplinească pe deplin misiunea de interes

general. Prin urmare, Curtea nu poate să confirme teza apărută de Comisie, în sensul că regimul de aprovizionare și garanțiile nucleare trebuie privite în strânsă legătură cu regimul de proprietate de la articolul 2 litera (f) și de la articolele 86 și 87, care formează temeiul legal al acestuia. Prin urmare, Comunitatea dispune de un titlu bine întemeiat în vederea participării la o convenție care are obiectivul de a consolida protecția fizică a materialelor a căror proprietară este în sensul menționat.

30 Cu toate acestea, în acest context, este necesar să se atragă atenția asupra unei limitări care rezultă din articolul 91 din Tratatul CEEA. În sensul acestui articol, „regimul proprietății aplicabil tuturor obiectelor, materialelor și bunurilor care nu fac obiectul unui drept de proprietate al Comunității în temeiul prezentului capitol este stabilit prin legislația fiecărui stat membru”. Convenția propusă se referă nu numai la protecția fizică a materialelor fisile, ci și la cea a instalațiilor nucleare care trebuie apărate de sabotaj, astfel cum se explică mai detaliat în acest document menționat la articolul 3 din proiectul de convenție. Din punct de vedere al proprietății, convenția se referă totodată la obiectele care intră în sfera de aplicare a proprietății comunitare — materialele fisile speciale și întreprinderile comune create în temeiul articolelor 45 - 51 din Tratatul CEEA — și alte materiale și instalații care intră sub regimurile de proprietate definite de statele membre.

Partea a treia — Remarci conclusive privind repartitia competențelor și puterilor între Comunitate și statele membre

31 Analiza proiectului de convenție și compararea dispozițiilor sale cu cele ale Tratatului CEEA au drept consecință recunoașterea faptului că măsurile prevăzute pentru a asigura protecția fizică a materialelor, instalațiilor și transporturilor nucleare se referă în parte la sfera de competență a statelor membre și în parte la cea a Comunității.

Nu pot fi contestate dispozițiile proiectului de convenție cu privire la urmărirea penală și la extrădare; este evident că articolele în cauză se referă la materiale care țin de competența statelor. Cu toate acestea, astfel cum se arată la punctul 3.2.1.5 din documentul AIEA menționat la articolul 3 din proiectul de convenție, sancțiunile nu constituie ele-însele un element necesar al sistemului de protecție fizică, chiar dacă contribuie la consolidarea acestuia. Centrul de gravitate al proiectului de convenție constă, cu alte cuvinte, în măsurile de prevenire și în organizarea unei protecții fizice efective; convenția interesează în mod direct exact din acest punct de vedere și, din anumite puncte de vedere, domeniul de aplicare al tratatului. Într-adevăr, în ceea ce privește aceste dispoziții — respectiv articolele 3 - 5 din proiectul de convenție — se constată o suprapunere strânsă a competențelor Comunității cu cele ale statelor membre.

32 Acestor considerații, cu privire la funcțiile îndeplinite de Comunitate în ceea ce privește diversele obiective ale Tratatului CEEA, trebuie să li se adauge o observație mai specifică din punct de vedere juridic, care pare nu mai puțin decisivă. Regimul de protecție fizică organizat prin proiectul de convenție nu va putea să funcționeze în manieră eficientă, în sfera de aplicare a dreptului comunitar, decât cu condiția ca însăși Comunitatea să fie obligată să o respecte în activitățile sale. În măsura în care, în temeiul Tratatului CEEA, Comunității i s-au atribuit competențe și puteri, statele membre nu mai sunt în măsură să impună acesteia obligații care condiționează exercitarea prerogativelor care, din acest moment, îi aparțin acesteia, indiferent dacă acestea acționează individual sau colectiv și care, prin urmare, nu mai intră în sfera suveranității naționale. Prin urmare, în măsura în care Comunitatea trebuie să fie legată de observarea convenției, este necesar ca aceasta să se angajeze ea însăși; acesta este sensul articolului 101, care prevede că „Comunitatea“ este cea care se angajează prin încheierea de acorduri și convenții și al articolului 184, care recunoaște personalitatea sa juridică.

33 Astfel, excluderea Comunității de la participarea la convenție ar putea aduce atingere atribuțiilor pe care i le-a conferit tratatul în materie de aprovizionare și piață comună nucleară; responsabilităților pe care aceasta le are în materie de securitate; integrității dreptului său de proprietate. De asemenea, acest mod de acțiune ar pune sub semnul întrebării capacitatea sa de acțiune autonomă, de vreme ce Comunitatea este cea care trebuie să participe, ca atare, prin intermediul propriilor sale instituții, la elaborarea și la punerea în aplicare a măsurilor prevăzute de proiectul de convenție, în măsura în care aceasta va avea o influență asupra regimurilor menționate. Statele membre nu trebuie să intervină în exercitarea acestor prerogative; acest drept aparține numai instituțiilor comune, în conformitate cu repartizarea competențelor stabilite la articolul 101 din tratat.

Este necesar să se sublinieze, în această privință, în special, angajamentul general de la articolul 192, în conformitate cu care „statele membre iau toate măsurile generale sau speciale caracteristice pentru a asigura îndeplinirea obligațiilor care decurg din prezentul tratat sau care rezultă din acte ale instituțiilor comunitare. Acestea facilitează îndeplinirea sarcinilor Comunității. Acestea se abțin de la orice măsură care poate pune în pericol realizarea obiectivelor prezentului tratat”. Nu există nici o îndoială că acțiunea unilaterală a statelor membre în această privință, chiar dacă a fost colectivă și concertată, ar fi putut avea efectul de a pune sub semnul întrebării unele dintre competențele esențiale ale Comunității și de a aduce atingere, în plus, autonomiei sale de acțiune în relațiile externe.

34 Din cele precedente rezultă că proiectul de convenție propus de AIEA nu poate fi pus în aplicare, în ceea ce privește Comunitatea, decât printr-o asociere strânsă între

instituțiile Comunității și statele membre, atât în procesul de negociere și de încheiere, cât și în executarea angajamentelor asumate. Această situație a fost prevăzută prin Tratatul CEEA. Într-adevăr, atunci când obiectul unui acord sau al unei convenții este, în parte, de competența Comunității și, în parte, de competența statelor membre, este indicat să se utilizeze procedura menționată la articolul 102 din tratat, în conformitate cu care astfel de angajamente pot fi asumate de către Comunitate în asociere cu statele membre. Astfel de acorduri sau convenții se încheie de către Comunitate conform procedurii ordinare de la articolul 101 al doilea paragraf: în ceea ce privește Comunitatea, acestea sunt negociate de către Comisie conform directivelor Consiliului și încheiate de către Comisie cu aprobarea Consiliului. Cu toate acestea, conform unor cerințe specifice de la articolul 102, acestea nu intră în vigoare decât după ce Comisia este notificată de toate statele membre interesate în legătură cu faptul că aceste acorduri sau convenții au devenit aplicabile în conformitate cu dispozițiile legislațiilor lor interne respective.

35 De asemenea, este important de menționat că, astfel cum s-a arătat în mod corespunzător de către Comisie, nu este necesar să se indice și să se stabilească, în ceea ce privește alte părți la convenție, repartizarea competențelor în materie între Comunitate și statele membre, cu atât mai mult cu cât acest lucru poate evolua în timp. Este suficient să li se indice celorlalte părți contractante faptul că subiectul dă naștere unei repartizări de competențe în interiorul Comunității, dat fiind că natura exactă a acestei repartizări este o problemă internă în care statele terțe nu au voie să intervină. Ceea ce contează, în cazul de față, este ca punerea în aplicare a convenției să se realizeze într-o manieră completă. În mod asemănător, o problemă similară a fost prevăzută la punctul 3.2.1.3 din documentul AIEA, menționat la articolul 3 din proiectul de convenție; într-adevăr, acest pasaj din document, prin recunoașterea repartizării competențelor în interiorul anumitor state membre, în ceea ce privește responsabilitățile care decurg din această convenție, pune accentul pe coordonarea măsurilor de protecție în ansamblul lor. Acest concept se transpune ușor în cazul unui organism astfel cum este Comunitatea.

36 Este necesar în continuare să se răspundă întrebării puse de guvernul belgian cu privire la punerea în aplicare a convenției. Această problemă va trebui rezolvată pe baza acelorași principii care reglementează repartizarea competențelor în ceea ce privește negocierea și încheierea convenției. Din momentul în care convenția a intrat în vigoare, aplicarea sa va implica o cooperare strânsă între instituțiile Comunității și statele membre. Competențele care urmează să fie îndeplinite de către Comunitate sunt legate în esență de regimul de aprovizionare și de gestionarea pieței comune nucleare, de punerea în aplicare a unui dispozitiv de securitate care acoperă Comunitatea în ansamblu și, în ultimul rând, de gestionarea dreptului de proprietate. Dispozițiile relevante ale tratatului vor furniza, împreună cu dispozițiile convenției — care, ca urmare a încheierii sale de către Comunitate, va forma parte integrantă din dreptul comunitar — un temei legal adecvat pentru măsurile de punere în aplicare cerute. Este necesar să se arate în special, în această privință, că articolul 124 din Tratatul CEEA permite conferirea tuturor

competențelor de execuție adecvate către Comisie. Pentru restul, este de competența statelor membre să adopte dispozițiile de aplicare dorite, fiecare pe teritoriul său, în special în domeniul intervenției autorităților publice, al proceselor penale și al extrădării. În temeiul articolului 115 al doilea paragraf din tratat, Consiliul asigură coordonarea acțiunii statelor membre și a Comunității.

Prin urmare, se pare că punerea în aplicare a convenției poate fi asigurată, în ansamblul Comunității, conform aceluiași principii care reglementează repartizarea competențelor atât în relațiile externe, cât și în ordinea internă. Se regăsește aici cerința de coerență între acțiunea internațională a Comunității și repartizarea competențelor și atribuțiilor în sfera internă, pe care Curtea de Justiție a avut ocazia de a o sublinia în jurisprudența inaugurată prin Hotărârea din 31 martie 1971 (cauza 22/70, Comisia/Consiliul privind acordul european asupra transporturilor rutiere, Rec. 1971, p. 263). Sistemul Tratatului CEEA, gândit în acest spirit, va permite gestionarea tuturor responsabilităților care decurg, pentru Comunitate, din convenția propusă.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la cererea Guvernului Regatului Belgiei în temeiul articolului 103 din Tratatul CEEA, hotărăște:

1) Participarea statelor membre la o convenție privind protecția fizică a materialelor, instalațiilor și transporturilor nucleare, astfel cum este convenția în curs de negociere în cadrul AIEA, nu este compatibilă cu dispozițiile Tratatului CEEA decât în măsura în care Comunitatea este parte la convenție în aceeași măsură cu statele, în domeniile competenței sale.

2) Îndeplinirea angajamentelor contractate în temeiul convenției se va realiza, în ceea ce privește Comunitatea, în cadrul sistemului instituțional stabilit prin Tratatul CEEA, în conformitate cu repartizarea competențelor între Comunitate și statele membre.

Adoptat la Luxemburg, 14 noiembrie 1978.

Kutscher	Mertens de Wilmars	Mackenzie Stuart	Donner	Pescatore
Sørensen	O'Keeffe	Bosco	Touffait	